

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ІМУНІТЕТ ЖУРНАЛІСТІВ У КОНТЕКСТІ СЦЕНАРНИХ УСТАНОВОК

Гандзілевська Г. Б., Штурхецький С.В.
Національний університет «Острозька академія»

halyna.handzilevska@oa.edu.ua

shturkhetskyu@gmail.com

Кризова ситуація та зміни, які зараз переживає Україна провокує втрату професійних та особистісних ресурсів. У зв'язку з цим особливої уваги потребує вивчення проблеми формування психологічного імунітету особистості, функції якого забезпечують гармонійну зі світом реалізацію її унікальності та автентичності. Відчуття впевненості та безпеки забезпечують високу дієздатність, у тому числі і журналістів, які у кризових ситуаціях піддаються значним психоемоційним та фізичним навантаженням, що супроводжуються небезпекою для життя та здоров'я.

У попередніх дослідженнях І. Пасічник, Г. Гандзілевської, У. Нікітчук [5] психологічний імунітет індивіда вивчався в умовах адаптації до зміненого середовища. За допомогою кореляційного аналізу було встановлено зв'язок показників сценарних установок внутрішньо переміщених осіб, які ототожнено з їх психологічними механізмами захисту, з показниками особистісної готовності до змін, що визначено критерієм психологічного імунітету. Виявлено, що сценарні установки, які відповідно до праць транзактних аналітиків сформовані під впливом заборон і драйверів батьків у дитинстві, як і психологічний імунітет, створюють відчуття захищеності, однак виконують функції гіперімунітету щодо пристосування до зміненого середовища. *Мета* цього дослідження спрямована на вивчення сценарних установок журналістів крізь призму формування їхнього психологічного імунітету.

Матеріал і методи досліджень. Для встановлення зв'язку ранніх дитячих рішень та комплексом здатностей особистості, що забезпечують гармонійну соціальну та психологічну адаптацію до змін, був застосований такий

діагностичний інструментарій: опитувальник ранніх дитячих рішень С.Максимової [4], що є модифікованим варіантом методики В.Петровського «Дитячі думки» (адаптований українською мовою (Г. Гандзілевська, У. Нікітчук [3]), який дозволяє виокремити установки людини, сформовані під впливом заборон і приписів батьків у дитячому віці, та опитувальник «Особистісна готовність до змін», розроблену Ролніком, Хезером, Голдом та Халом («Personalchangereadinesssurvey» PCRS) в адаптації Бажанової та Г.Бардієр, що дозволяє оцінити такі складові готовності до змін (пристрасність, винахідливість, оптимізм, сміливість, адаптивність, впевненість, толерантність до двозначності) [1], які мають значення у формуванні адаптаційного ресурсу особистості, показником якого прийнято вважати психологічний імунітет (С.Васьківська [2]). Результати кореляційного аналізу здійсненого за допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона.

Результати дослідження. Загальна емпірична вибірка включила 36 журналістів Волинської та Рівненської області (34 жінки, два чоловіки). Середній вік респондентів – 29.9 роки, середній стаж роботи – 7.8 роки. Згідно до результатів застосування опитувальника «Особистісна готовність до змін» у журналістів у загальному переважає низький (81%) та середній рівень її сформованості. Результати кореляційного аналізу між показниками особистісної готовності до змін та сценарних установок, демонструють обернену двосторонню кореляцію між показниками шкали **«Пристрасність»**, тобто енергійність, ресурс, життєвий тонус, та припису **«Не будь першим»** (-,411, $p < 0,05$), що блокує кар'єрний ріст, автентичні бажання, активує страх самопрезентації; між показниками шкали **«Винахідливість»**, тобто уміння знаходити вихід із складних ситуацій, звертатись до нових джерел вирішення проблем, та припису **«Не дорослішай, не будь самотійним»**, що демонструє відсутність відчуття значимості (-,371, $p < 0,05$), **«Не будь успішним»** (-,446, $p < 0,01$), **«Не будь першим»** (-,442, $p < 0,01$), **«Не будь собою»**, що блокують перемогу, досягнення успіху (-,401, $p < 0,05$), **«Не будь значущим»**, що демонструє не впевненість, низьку самооцінку (-,429, $p < 0,01$), **«Не відчувай»**,

що блокує автентичність намірів і почуттів автентичність намірів і почуттів (-,354, $p < 0,05$); між показниками шкали **«Оптимізм»**, що демонструє надію, віру в успіх, намір фіксуватись не на проблемах, а на можливостях їх рішення, та приписами **«Не будь маленьким, не будь спонтанним»**, що блокує креативність (-,470, $p < 0,01$), **«Не будь успішним»** (-,393, $p < 0,05$), **«Не будь першим»** (-,333, $p < 0,05$), **«Не будь собою»** (-,480, $p < 0,01$), **«Не відчувай»** (-,369, $p < 0,05$), що, як вже відзначалось є перешкодою у досягненні успіху; між показниками шкали **«Сміливість, підприємливість»**, що трактується як потяг до нового, невідомого, відмова від випробуваного, надійного, та приписами **«Не будь маленьким, не будь спонтанним»** (-,411, $p < 0,05$), **«Не будь першим»** (-,418, $p < 0,05$); між показниками шкали **«Адаптивність»**, як уміння змінювати свої плани і рішення, перестроюватись в нових ситуаціях, не настоювати на своєму, якщо цього потребує ситуація, та приписами **«Не будь маленьким, не будь спонтанним»** (-,435, $p < 0,01$), **«Звеселяй інших»**, що демонструє намір виправдати чужі очікування, ігнорування власних потреб та почуттів (-,350, $p < 0,05$); між показниками шкали **«Впевненість»**, що базується на вірі в собі, в свої достоїнства, в те, що все можна, лише варто захотіти, та приписом **«Не належ до групи»** (-,415, $p < 0,05$), що блокує активність у взаємодії. Так, сценарні рішення, виконуючи функції гіперімунітету, обмежують активність, креативність та спонтанність у контексті особистісного зростання та набуття нового досвіду. Таким чином, сценарні рішення журналістів потребують корекції, а отже розробки відповідних технологій штучного формуванні психологічного імунітету, що й спрямовує перспективи подальших розвідок.

Список літератури

1. Бажанова Н. А. Личностная готовность к переменам в контексте исследования феномена «ожидания». Санкт-Петербург, 2005. С. 169–178.
2. Васьківська С. Психологічний імунітет як показник адаптаційних ресурсів особистості. *Гуманітарний вісник Державного вищого*

навчального закладу «ПереяславХмельницький державний педагогічний університетімені Григорія Сковороди». Педагогіка. Психологія. Філософія : Збірник наукових праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Переяслав-Хмельн. держ. пед. унт ім. Г. Сковороди. Переяслав-Хмельницький, 2012. Вип. 25. С. 241-246

3. Гандзілевська Г., Нікітчук У. Адаптація опитувальника батьківських заборон С. Максимової. *Особистісне зростання: теорія і практика*. Збірник наукових праць за матеріалами III-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Житомир, 27 квітня 2018 р.) / Ред. кол.: Л. П. Журавльова, Л. О. Котлова, К. А. Марчук / М-во освіти і науки України, Житомирський держ. ун-т ім. І.Франка, соц.-псих. факультет. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2018. С. 30–33.
4. Максимова С. В. Творчество : созидание или деструкция : монографія. Москва : Академический проект, 2006. 222 с.
5. Pasichnyk I. D., Handzilevska H. B., Nikitchuk U. I. Psychological immunity of Ukrainian migrants depending on childhood scenario sets. *Psychological Prospects*. 2017. 30. P. 145–156.